

Recursul la argou în discursul parlamentar românesc contemporan

Ioan MILICĂ

Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași (România)

Facultatea de Litere

ioan_milica@yahoo.com

REZUMAT

Lucrarea are ca temă interpretarea pătrunderii argotismelor în discursul parlamentar românesc actual. Discursul politic, pe de o parte, și argoul, pe de altă parte, sunt fenomene lingvistice cu o bogată reprezentare în literatura de specialitate, însă există foarte puține studii care au în atenție întrebuintarea cuvintelor și expresiilor argotice în diversele luări de cuvânt ale politicienilor. În genere, recursul la argou în cuvântările parlamentare poate fi explicat printr-un ansamblu de factori extralingvistici (condiție socială, vârstă, sex, educație) al căror impact, deloc neglijabil, poate fi ținându-se cont de următoarele aspecte:

- a) în plan istoric, discursul parlamentar actual s-a dezvoltat pe fondul mai larg al lipsei unor modele stabile, tradiționale, de comunicare politică. În raport cu perioada interbelică, când cuvântarea politică se manifesta ca expresie lingvistică a libertății, și cu perioada comunistă, în care limbajul politic a fost redus la limba de lemn, discursul politic actual se află într-o perioadă de delimitare a identității;
- b) în plan politic, discursul parlamentar ar trebui să reflecte o ideologie sau un ansamblu de valori la care gândirea și simțirea omului politic ar trebui, în principiu, să adere. Cu toate acestea, realitatea luărilor de cuvânt în Parlamentul României contrastează cu *pattern*-ul ideal al acestei categorii de comunicare publică;
- c) în plan lingvistic, discursul parlamentar pune în lumină dinamica relațiilor dintre două tipuri de norme: normele limbii literare și normele limbii populare. Educația fragilă și lipsa de cultură a unor oameni politici converg în dezvoltarea unui discurs precar, infuzat, în unele situații, cu elemente de limbaj suburban, introduse în comunicare cu intenția de dezvolta note ironice, dar care nu fac decât să pună în evidență slăbiciunile de gândire și de limbaj ale „actorilor” politici.

CUVINTE-CHEIE: *limbaj politic, discursuri parlamentare românești, argou*

ABSTRACT: The use of slang in contemporary Romanian parliamentary discourse

The paper focuses on the use of slang in contemporary Romanian Parliamentary discourse. When taken separately, both language phenomena, the political discourse, on the one hand, and slang, on the other hand, were devoted a rich array of studies, but very few of them dealt with the use of slang in political speeches. On a general scale it might be assumed that the use of slang in Parliamentary debates and allocutions is motivated by various extralinguistic factors, such as the social background of the speakers, their age, gender or level of education, that can be evaluated by taking into account that:

- a) On a historical level, the contemporary Romanian Parliamentary discourse emerged without the benefit of traditional democratic models of political communication. In contrast with the interwar period (i.e. prior to 1945), when the political discourse was the emblem of the freedom of speech, in the communist era (i.e. between 1945 and 1989), the political language was limited to a so-called wooden language, characterized by a wealth of ideological and linguistic clichés. Consequently, the actual Romanian political discourse is still on its way towards stability;
- b) On a political level, the Parliamentary discourse mirrors various political ideologies and values, but this is rather ideal than actual in the contemporary Romanian Parliamentary debates and speeches, due to the lack of tradition in this respect;
- c) On a linguistic level, the contemporary Romanian Parliamentary discourse sheds light on the precarious levels of education and linguistic awareness of some politicians, whose communicative deliveries are, on occasions, infused with suburban language denoting a feeble political training.

KEYWORDS: *political language, Romanian Parliamentary debates, slang*

RÉSUMÉ : Le recours à l'argot dans le discours parlementaire roumain contemporain

Cet article met l'accent sur l'utilisation de l'argot dans le discours parlementaire roumain contemporain. Pris séparément, à ces deux phénomènes linguistiques – le discours politique, d'une part, et l'argot, d'autre part –, on a consacré un riche éventail d'études, mais très peu d'entre elles ont porté sur l'utilisation de l'argot dans le langage politique. Généralement, on peut supposer que l'utilisation de l'argot dans les débats et les allocutions parlementaires est motivée par des facteurs extralinguistiques comme le milieu social des individus, leur âge, leur sexe ou bien leur niveau d'éducation qui peuvent être évalués en tenant compte que :

- a) Sur le plan historique, le discours parlementaire roumain contemporain a émergé sans le bénéfice des modèles démocratiques traditionnels de communication politique. Contrairement à la période de l'entre-deux-guerres (avant 1945), lorsque le discours politique était l'emblème de la liberté

d'expression, à l'époque communiste (c'est-à-dire entre 1945 et 1989), le langage politique a été limité à une langue de bois, caractérisé par des clichés idéologiques et linguistiques. Par conséquent, le discours politique roumain contemporain est, aujourd'hui, en voie de trouver sa stabilité ;

b) Sur le plan politique, le discours parlementaire reflète de diverses idéologies et valeurs politiques, mais cela représente plutôt l'idéal que le réel dans les débats parlementaires roumains contemporains, en raison de l'absence de tradition dans ce domaine ;

c) Sur le plan linguistique, le discours parlementaire roumain contemporain met en lumière la précarité de l'éducation et de la compétence communicative de certains politiciens, dont les paroles sont, à l'occasion, infusées avec des éléments qui dénotent une faible formation politique.

MOTS-CLÉS : *langage politique, débats parlementaires roumains, argot*

CERCETARE A RESURSELOR lingvistice întrebuintate în discursul parlamentar românesc din ultimul deceniu evidențiază preferința pentru *actele de limbaj inerent agresive, cu expresivitate implicită și potențial violent direct*, ceea ce demonstrează că violența de limbaj este conștientizată¹, dar nu asumată. Se practică

prea adesea discursul josnic, injurios, centrat pe desființarea individului și a imaginii sale publice, printr-o paletă foarte diversă de vitrioluri verbale:

a) insultă² și calomnie³: înfățișarea fizică este ridiculizată, se aduc ofense inteligenței, moravurilor și conduitei individuale, se practică umilirea membrilor familiei, se colportează aluzii jignitoare;

b) recurs la calificative peiorative⁴ și imprecășii⁵, preferându-se adresarea directă, pe un ton superior, profund disprețuitor;

c) folosirea unor fapte de limbă aparținând registrului trivial⁶;

d) instigarea la violență fizică, însoțită de aluzii licențioase⁷, tehnică de atac la persoană ce mimează discursul machist, bulevardier;

e) recursul la termeni și expresii din argou⁸, argotismele din discursul parlamentar fiind fapte de limbă din stratul argotic comun, preluate, deci, din vorbirea maselor;

f) atribuirea de porecle⁹ și supranume¹⁰, fenomen de sorginte populară cu potențial ofensator și umoristic remarcabil, adoptat pentru a discredita și caricaturiza adversarii politici;

g) atacuri asupra numelui¹¹; în cazurile extreme, deformarea antroponimică este de o violență ieșită din comun și își are originea în conștiința că schimonosirea numelui prejudiciază imaginea publică și prestigiul social al purtătorului;

h) născocirea unor efemeride lexicale peiorative, dezvoltate fie prin unirea unor constituenți divergenți, precum o bază de derivare cu potențial

subversiv și un afixoid de compunere savantă: *aerofil*, *cuvântolog*¹², *furtocrație*¹³, fie prin calambur: *agrognom* < *agronom*¹⁴.

i) citarea altor acte de limbaj agresive în sine¹⁵, tehnică de potențare a violenței de limbaj prin tehnici de „ecou”.

Tehnicile violente de atac din discursul parlamentar românesc actual evidențiază, pe de o parte, principalele embleme identitare ale unui discurs adesea nepermis de agresiv și, pe de altă parte, dovedesc existența unei convergențe pragma-stilistice între grosolanie, vulgaritate și licențiozitate. Deplasată din zona ei naturală de folosire (registrele inferioare ale suburbanului), această convergență se grețează pe modelele discursului public, formal și dă naștere unui hibrid discursiv inadecvat, virulent și inoportun. Totodată, trebuie remarcat că situarea actorului politic în câmpul simbolic al intoleranței față de alte modele discursive practicate în viața politică se produce sub pretextul necesității de a rosti adevărul, însă vehemența transformă discursul într-o diatribă sterilă, simptomatică pentru lipsa de interes față de dialog și de cooperarea politică. Asemenea secvențe discursive au, de fapt, caracter parazitar întrucât reflectă alterarea solidarității și echilibrului care ar trebui să caracterizeze raportul expresie-conținut în comunicarea politică. De cele mai multe ori, aceste ipostaze ale violenței de limbaj se fixează în jurul unor teme realmente importante dar care, prin reluare și măcinare excesivă, devin simple marote discursive: falimentul politic, manipularea, corupția, conspiraționismul, despotismul. Întrebuințată nechibzuit și iresponsabil, arma teribilă a violenței distruge chiar discursul care o întreține.

Una din ilustrările acestui tip de deficiență discursivă ce trădează fracturile produse în tradiția discursului politic românesc este pătrunderea argoului în discursul parlamentar, fapt deja menționat, dar asupra căruia am dori să insistăm deoarece, în opinia noastră, aceasta este una din mărcile de identitate ale discursului politic postcomunist românesc în raport cu uzanțele retorice și stilistice ale discursului politic de dinaintea celui de-al doilea război mondial.

Discursul politic și argoul sunt realități lingvistice care în mod obișnuit nu se intersectează decât accidental. Cuvântările oficiale ale omului politic stau, prin importanța și consecințele lor, în centrul discursului public, în vreme ce codificările argotice țin de comportamentul lingvistic al lumii de periferie. În chip simbolic, ele individualizează două tipuri umane cu statut social opus, *centralul*, omul ajuns în centrul puterii, și *marginalul*, individul aflat la marginea societății sau considerat ca reprezentativ pentru ea. Și din perspectiva apartenenței la o anumită categorie glotonimică fiecare din cele două realități are profil distinct. Jargonul politic nu se confundă, nici din unghiul genezei, nici din punctul de vedere al funcționării, cu argourile diverselor clase și grupuri socio-culturale, deși unii autori din sfera anglo-

americană sunt înclinați să descrie existența unui așa-numit *political slang* (Partridge, 1954: 318). Totuși, așa cum am remarcat în studiul precedent, omul politic își ia libertatea de a recurge la argou, deși în anumite ocazii nu s-ar cuveni să o facă.

Recursul politicianilor la argou poate fi analizat din perspectiva teoriilor receptării, ținându-se cont că: a) în plan istoric, discursul actual se dezvoltă pe fondul lipsei de modele tradiționale și durabile de comunicare politică; b) în plan politic, discursul reflectă sau ar trebui să reflecte o ideologie la care actorul politic ar trebui, în principiu, să adere, însă realitatea cuvântărilor parlamentare contrastează cu idealul unei asemenea forme de comunicare publică; c) în plan lingvistic, discursul politic actual pune în lumină dinamica relațiilor între două categorii de norme, literară și populară, supuse prefacerilor generate de dinamica vieții socio-culturale.

Aceste aspecte favorizează și potențează, în discursul parlamentar actual, proprietăți ce se cuvin a fi descrise și interpretate. Materialul lingvistic cules din stenogramele ședințelor parlamentare, prin interogarea corpusului lingvistic disponibil la adresa electronică <<http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.home>> arată că deși numărul declarațiilor și intervențiilor politice în care se apar termeni argotici este infim în raport cu totalul numeric al dezbaterilor parlamentare din 1996 (an în care s-a constituit baza de date) și până în prezent, respectivele luări de cuvânt se dovedesc semnificative pentru examinarea unei tendințe lingvistice actuale: pătrunderea argoului în discursul formal.

Orice act discursiv este expresia umanului dat fiind că în discurs este reprezentată și organizată semiotic relația omului cu realitatea. Ființa umană cunoaște lumea în chip nemijlocit, prin trăire, gândire și acțiune. Totodată, omul își reprezintă lumea în și prin limbaj, această reprezentare având caracter simbolic și plenar. „*Cunoașterea și limbajul*”, nota M. Foucault (2006: 152), „*sunt riguros intersectate. Ele au, în reprezentare, aceeași origine și același principiu de funcționare, se sprijină reciproc, se completează și se critică fără încetare*”. „*Cine vorbește „comunică” și „se comunică”. O face pentru alții și o face pentru el*”, observa, cu îndreptățire, T. Vianu (1968: 32), pentru a arăta că identitatea și alteritatea nu se polarizează static, ci sunt ipostaze dinamice ale interacțiunii comunicative. Direcția interpretativă urmată de Vianu se bucură de o tradiție cu originea în antichitatea greacă. În *Retorica* lui Aristotel, discursivitatea este analizată ca manifestare intențională a capacității omului de a se exprima și de a exprima ceva pentru altcineva iar genurile retorice sunt abstrase din realitatea comunicării, fiind considerate și descrise din perspectiva efectelor asupra receptorului¹⁶. În continuitatea demersului aristotelic, analiza discursului, în general, și a discursului politic, în particular, poate fructifica achizițiile conceptuale și metodologice ale *teoriei*

actelor de limbaj, mai cu seamă că distincția *enunț constatativ* – *enunț performativ* poate fi extinsă pentru a afirma existența a două dimensiuni discursive, *constatativă* și *performativă*. De exemplu, dacă în discursul publicistic domină dimensiunea constatativă, deoarece finalitatea comunicării este de „a prezenta”, în discursul politic dominantă este dimensiunea performativă, întrucât scopul cuvântărilor este de „a acționa”. De altfel, potențialul performativ al unor specii de limbaj politic precum *sloganul*, *negocierea*, *dezbateră*, *consultarea*, *declarația* ș.a. este dezbătut în literatura de specialitate (Sălăvăstru, 2009; Zafiu, 2007). Totodată, teoria actelor de limbaj oferă posibilitatea de a descrie, pe baza tipologiei propuse de J.R. Searle¹⁷, ipostazele intenționalității în anumite genuri ale discursului politic. Dimensiunea performativă a discursului politic este pusă în evidență prin prezența constantă a enunțurilor comisive, directive, declarative și expresive, fenomen firesc dacă se ține cont că discursul politic îndeamnă la ceva, pretinde, promite, problematizează sau susține că face ceva.

O altă direcție utilă pentru a evidenția rolurile argotismelor în luările de cuvânt ale parlamentarilor români este *analiza critică a discursului*, orientare care insistă asupra caracterului intențional al discursului politic în relație cu efectele cognitiv-discursive pe care ideologia și acțiunea politică le au asupra societății. Această tendință propune, prin reprezentanții săi, analiza relațiilor dintre cogniție și discurs. Nu în ultimul rând, trebuie amintită *teoria pertinentei* (Sperber & Wilson, 2004), direcție pragmatică dezvoltată în acord cu *principiul cognitiv al pertinentei*, potrivit căruia facultatea de a cunoaște tinde să fie îndreptată spre maximizarea relevanței și cu *principiul comunicativ al pertinentei*, conform căruia enunțurile creează orizonturi de relevanță optimă. Pertinența cuvântărilor parlamentare în care apar elemente argotice va fi evaluată în acord cu două proprietăți: i) *pertinența este o proprietate potențială* (Sperber & Wilson, 2004: 608), ceea ce înseamnă că, potrivit observațiilor făcute de Black (2006: 81), un enunț este considerat pertinent dacă el generează un *efect cognitiv pozitiv*¹⁸, altfel spus, dacă produce schimbări în universul de cunoaștere al receptorului și ii) *pertinența este o proprietate graduală* (Sperber & Wilson, 2004: 612 ș.u.), în sensul că ea este direct proporțională cu efectul cognitiv dezvoltat și invers proporțională cu efortul de înțelegere depus de receptor. Cu alte cuvinte, cu cât efectul cognitiv al unei comunicări este mai puternic, cu atât mai mare este relevanța ei și cu cât efortul de înțelegere este mai mare, cu atât mai mică este relevanța unui act discursiv.

Prin valorificarea coordonatelor teoretice de mai sus se pot reliefa câteva proprietăți simptomatice pentru starea precară a discursului parlamentar românesc actual. Pentru a identifica și interpreta respectivele proprietăți este, mai întâi, necesară o delimitare a conceptelor operaționale implicate în analiza materialului factual.

În ciuda bogăției de lucrări și a diversității de perspective științifice din unghiul și cu mijloacele cărora este interpretată discursivitatea, nu există un acord unanim între cercetători cu privire la accepțiile atribuite *discursului*. Sfera de cuprindere a cuvântului provoacă ambiguități amplificate de posibilitățile combinatorii ale termenului: *discurs literar, științific, religios, politic, metaforic, narativ* etc. Fără a încerca o definiție exactă, ne limităm să afirmăm că *discursul politic* reflectă existența și amploarea relațiilor dintre ideologia politică, limbă și realitate. Van Dijk (2002: 204) observă că orice discurs politic se structurează pe trei nivele (dimensiuni): *nivelul de bază* (al indivizilor), *nivelul intermediar* (al grupurilor și instituțiilor politice) și *nivelul superior* (al sistemelor politice). În nivelul de bază, al activității discursive individuale, sunt prefigurate și nivelele superioare. Actorul politic vorbește în nume propriu dar își legitimează discursul prin apartenența la o organizație, prin promovarea unei ideologii și acționează sau reacționează în interiorul unui sistem politic.

În activitatea concretă de comunicare, raportul *om - limbă - realitate* este guvernat de solidaritatea *planului cognitiv* cu *planul lingvistic*, astfel încât orice act discursiv, ca ansamblu de enunțuri, reflectă existența unor *modele cognitive* constituite pe bază de reprezentări, credințe și valori colective și individuale. În cercetarea discursului politic cu mijloacele analizei critice a discursului este supusă investigației științifice legătura faptelor de limbă cu valorile, credințele și reprezentările ideologice puse în circulație de actorii politici. Prin restrângere, *discursul parlamentar* poate fi definit ca expresie comunicativă a activității și valorilor promovate de membrii Parlamentului. Nu trebuie să se înțeleagă de aici că orice cuvântare a unui deputat sau senator este un exemplu de discurs parlamentar. Între speciile acestui gen de discurs politic pot fi incluse *declarația politică, dezbaterea, interpelarea, moțiunea, petiția, pactul politic*, adică actele discursive considerate manifestări ale activității politice și a căror desfășurare este adesea reglementată.

Declarația politică - specia care ne va interesa în cele ce urmează pentru că în acest cadru discursiv își fac apariția elementele de argou - este o cuvântare relativ concisă prin care un actor politic, membru al Parlamentului, prezintă, din perspectivă și inițiativă proprii și/sau din perspectiva ori la cererea grupului politic din care face parte, reflecții și comentarii referitoare la un anumit eveniment. Declarația politică este, cel mai adesea, o comunicare scrisă pentru a fi rostită, fapt ce o transformă într-un act discursiv ale cărui intenții și efecte sunt sau ar trebui să fie bine cântărite de creatorul mesajului. Spre deosebire de alte declarații, cum ar fi ocazionalele „reacții” și opinii mediatizate ale actorilor politici invitați să se pronunțe în legătură cu diverse întâmplări, declarațiile parlamentare au *caracter instituțional*, în sensul că ele se rostesc într-un cadru prestabilit și recunoscut ca atare (Chil-

ton, 2004: 92 ș.u.). Astfel, Regulamentul Camerei Deputaților prevede, în capitolul al treilea, articolul 188, că „în fiecare zi de marți primele 90 de minute ale ședinței vor fi rezervate pentru declarații politice ale deputaților”, că ordinea cuvântărilor se face pe grupuri parlamentare și că „durata intervenției nu poate depăși trei minute”. Așadar, alocuțiunile se înscriu într-un context instituționalizat care, în timp, a favorizat apariția unui ansamblu de „formule ritualizate” (Jakobson 1998: 53) ce evidențiază acțiunea funcției fatice¹⁹. Aceste schimburi de replici prin care se legitimează calitatea (deputat, senator) și apartenența politică a parlamentarului reglează accesul la cuvânt (engl. *turn-taking rules*, cf. Chilton, 2004: 93), sunt guvernate de principiul politeții și evidențiază existența unui cadru solemn.

Declarația politică este un *discurs polemic*. Ca și sloganul politic (Sălăvăstru, 2009: 263), ea este expresia angajării ideologic-discursive a actorilor politici. Această trăsătură este proprie aproape tuturor speciilor de discurs politic. Pe de altă parte, orientarea către receptor și potențialul perlocuționar al declarațiilor politice ilustrează *caracterul spectacular* al comunicării politice. Eficiența discursivă a actorului politic ține de valorificarea mai multor „limbaje” și a unei „regii” discursive. Daniela Rovența-Frumușani (2005: 138, 143) identifică o „logică a spectacularului” în comunicarea politică televizuală și dezbate, urmându-l pe E. Goffman, *dominantă dramaturgică* a discursului politic. Într-adevăr, declarațiile parlamentare ilustrează solidaritatea între verbal și non-verbal, mimica și gestul fiind uneori mai grăitoare decât vorba. Co-prezența cuvintelor și gesturilor reliefează intenționalitatea discursivă. Vestimentația, postura și replica sunt elemente esențiale ale reprezentăției pe care omul politic o dă în fața publicului. De regulă, intervențiile discursive ale politicianilor sunt performări, puneri în act ale unor decizii rezultate din analiza unor scenarii posibile. Chiar dacă actorul politic este spontan, spontaneitatea trebuie adesea pusă pe seama unei strategii.

Orice declarație politică are *caracter expresiv*. Discursul aduce în prim-plan o atitudine sau o stare, fie ea reală ori simulată. Expresivitatea actorului politic joacă un rol important în asigurarea eficienței discursive a enunțurilor pe care el le rostește. Declarațiile sale sunt frecvent construite în jurul opozițiilor EU (noi, ai mei) – TU (voi, ai voștri), respectiv EU – EL/EA (ei, ele, ai lor), relații centrale pentru interpretarea deosebirilor între un discurs „bun” și unul „rău”. De aceea, demagogia, maniheismul și manipularea pot fi analizate din perspectiva antitezei dintre aparență și esență, din punctul de vedere al contrastelor dezvoltate în lumile de limbaj în care ființează „EU”, „TU” și „EL/EA”. O lacrimă scăpată la momentul potrivit poate aduce mai multe voturi decât o mie de cuvinte. Un rol bine jucat poate face diferența între o victorie și o înfrângere politică. Se poate, așadar, observa, fără a greși, că discursul politic are capacitatea de a „deghiza” o realitate sau de a „plăsmui” o

realitate²⁰. *Caracterul disimulat* (Sălăvăstru, 2009: 259) al discursului politic, în genere, și al declarațiilor politice, în speță, trebuie judecat în raport cu situația de comunicare și cu forța ilocuționară a luării de cuvânt.

La rigoare, se poate face deosebirea între *disimulare* și *transformare*. Prin *transformare* înțelegem că actorul politic are sau își ia libertatea de a chestiona validitatea spuselor adversarului și de a configura, în folos propriu, noțiunile vehiculate de preopinent. Dat fiind că discursul este reprezentarea unei ideologii politice (Wilson, 2001: 401), se poate observa că aceleași fapte de limbă sunt întrebuințate de actorii politici pentru a-și confrunta rivalii sau pentru a clama superioritatea propriei ideologii. Acest fenomen este considerat de Van Dijk (2002: 208) o convertire a *cunoașterii factuale* ('*fapte*') în *cunoaștere evaluativă* ('*opinii*'). Ceea ce actorii politici din Opoziție consideră a fi *fapte* (minciuna, corupția etc.) sunt interpretate ca simple *păreri* sau ca afirmații nefondate de către adversarii din formațiunile aflate la Putere. De pildă, în declarațiile politice ale unor parlamentari români, concepte precum *promisiune*, *corupție*, *minciună*²¹ sunt transformate din '*fapte*' în '*opinii*' în funcție de polul de putere în care se află un partid într-o anumită legislatură. Totodată, trebuie observat că, spre deosebire de alte forme de discurs politic, declarația politică poate fi descrisă și ca metadiscurs (discurs despre discurs). *Caracterul metadiscursiv* (comentativ) poate fi profilat prin analiza deixisului și a unor verbe *dicendi*²², fără ca acestea să fie singurele evidențe lingvistice prin care se poate argumenta existența respectivei trăsături.

În economia discursului, deixisul și verbele *dicendi* semnaleză și o altă caracteristică, *deschiderea tematică*. Declarația politică poate fi un comentariu despre orice. Dacă alte specii ale discursului parlamentar – *dezbaterea*, *interpelarea*, *moțiunea* – sunt, prin natura funcției pe care o îndeplinesc, caracterizate de constrângere tematică, declarația politică poate fi alcătuită în jurul oricărei teme pe care vorbitorul o consideră demnă de a fi adusă la cunoștința auditoriului. Nu există încă o tipologie a declarațiilor politice în care apar elemente argotice și nici nu se poate realiza o clasificare riguroasă a acestora dat fiind că fiecare luare de cuvânt este un act de comunicare individual care pune în lumină competența și performanța vorbitorului, chipul în care acesta se raportează la realitate.

De cele mai multe ori, declarațiile parlamentare sunt *expuneri* ale unor stări de fapt sau *comentarii* asupra unor întâmplări din realitate. În fond, aceste cuvântări pot fi deosebite din perspectiva genurilor retorice aristotelice (deliberativ, judiciar, demonstrativ). Utilul și dăunătorul, dreptatea și nedreptatea, lauda și blamul sunt, în viziunea lui Aristotel (2004: 103), scopurile care permit relevarea diferențelor și nu este dificil de remarcat că declarațiile politice ale parlamentarilor țintesc spre astfel de finalități. În acord cu taxonomia Stagiritului, analiza cuvântărilor parlamentare în care

apar argotisme permite conturarea câtorva tipuri a căror identitate poate fi succint sintetizată.

Declarația 'portret' este o comunicare centrată pe un personaj. Caracterizarea este uneori aluzivă iar portretizarea urmărește identificarea unui tip uman, în genul fiziologiei sau pamfletului, dar se situează la mare distanță de înălțimea estetică a celor două tipuri de scrieri literare. Într-o asemenea declarație, recursul la argou poate fi, eventual, justificat prin prisma *efectelor de evocare* (Bally, 1951/I: 203 ș.u.), adică a necesității de a configura portretul prin fapte de limbă adecvate «mediului» din care provine personajul²³.

Declarația 'narațiune' își are originea tot în încercarea de a literaturiza realul. Născocirea unei „povești” a cărei funcție este de a obține simpatia amicilor politici, prin ridiculizarea adversarilor, nu depășește anvergura faptului banal a cărui importanță este, ca și în presa actuală, amplificată prin senzaționalul de limbaj (Zafiu, 2001: 25 ș.u.). În acest context discursiv, argoul funcționează ca adjuvant ce întărește situarea rivalilor politici într-o lumină negativă²⁴.

Declarația 'reproș' este o luare de cuvânt prin care autorul își admonestează adversarii. Unele secvențe discursive accentuează rolul de paznic al bunelor obiceiuri pe care și-l asumă emițătorul, iar argotismele funcționează ca elemente de contrast prin care se semnalează abaterea de la exigențele comunicării publice²⁵. O altă formă de manifestare a atitudinii de respingere sau de adziune față de spusele sau de acțiunile cuiva este *declarația 'în ramă'*, prin care vorbitorul transpune, în stil direct, considerațiile, reale sau presupuse, ale unui adversar, cu scopul de a accentua diferențele între modelul pozitiv (personal sau de grup) și cel negativ (individual sau colectiv), aspect ce confirmă validitatea modelului propus de Van Dijk. În acest tipar discursiv, elementele de argou funcționează aproape invariabil ca mărci descriptive²⁶ (Irimia, 1999: 68).

Declarația 'metadiscurs' se deosebește de *declarația 'în ramă'* prin faptul că actorul politic recurge la argou în chip direct, nu prin argumentul citării, și explică auditoriului înțelesurile argotismelor²⁷. Spre deosebire de tipurile mai sus menționate, declarațiile sau secvențele metadiscursive reflectă nu doar performanța comunicativă a vorbitorului ci și competența comunicativă a acestuia, cunoașterea sa despre codul utilizat. În acest caz, elementul argotic apare în discurs ca element asumat, întrebuițat cu „naturalețe”, nu ca artificiu²⁸ prin care se urmărește obținerea unui efect perlocuționar.

Declarația 'invectivă' este expresia discursivă a agresivității. Din punct de vedere macrostructural, aceasta este adesea organizată în jurul unor marote discursive care se concretizează în formule-cliseu reprezentative pentru aspecte tematice precum falimentul politic, manipularea prin presă, corupția, conspiraționismul, despotismul²⁹ etc. Acest tip de declarație ilustrează situarea actorului politic în câmpul intoleranței față de alte modele discursive din sfera politică. Sub aparența necesității de a rosti adevărul,

invectiva devine o diatribă despre irelevanța dialogului și a cooperării. Din punct de vedere microstructural, declarația 'invectivă' este frecvent constituită din *tirade*³⁰ care accentuează contrastul dintre prolixitatea din planul expresiei și sărăcia de conținut a comunicării. În termenii *teoriei pertinentei*, asemenea secvențe nu generează efecte cognitive pozitive durabile, așa cum, probabil, crede emițătorul. Dimpotrivă, ele supun receptorul unei avalanșe de cuvinte care determină creșterea efortului de înțelegere a cuvântării și, o dată cu aceasta, diminuarea relevanței ei. *Acumularea prin enumerare*³¹ și *acumularea prin echivalență*³² sunt realizările sintactice dominante prin care se suprimă relevanța luării de cuvânt. Excesul de structuri nominale aflate în relație de coordonare sau de echivalență are caracter parazitar întrucât reflectă alterarea solidarității între economia expresiei și cea a conținutului. Asumându-ne perspectiva analizei critice a discursului, observăm că tiradele vizează *legitimarea maniheistă*. Celălalt, fie acesta un individ sau un grup, devine exponent al Răului iar Eul și apropiații săi se erijează în protectori ai Binelui. Forța ilocuționară a legitimării maniheiste se concretizează în abundența de *directive*³³, *expresive*³⁴ și *declarative*³⁵. În asemenea contexte lingvistice, elementul argotic este întrebuițat pentru potențialul său peiorativ și pentru capacitatea sa de a intensifica stilistic tematica discursivă.

Declarația 'invectivă' este expresia atacului fățiș care calomniază. Tehnicile de atac variază în funcție de temă și de scopul cuvântării, cele mai întâlnite strategii fiind:

- a) *agresarea numelui*,
- b) *recursul la porecle și supranume*,
- c) *insulta*,
- d) *monologul dramatizat*
- e) *aluzia obscenă*.

Așadar, recursul la argou relevă existența unei convergențe expresive ce se stabilește între obscenitate, vulgaritate și familiaritate, însă această convergență expresivă este deplasată din zona ei de manifestare naturală, limbajul suburban și grefată pe modelele registrului formal.

O asemenea transmutație generează un hibrid discursiv inadecvat atât în raport cu norma literară, refractară la infuzia de elemente marginale, cât și cu norma populară, a cărei identitate nu se întemeiază pe încălcarea

abuzivă a tabuurilor. Recursul parlamentarilor la argou este sporadic, dar reprezintă o tendință aflată în expansiune. Comparativ cu perioada 1996-2000, în legislaturile următoare se remarcă creșterea numărului de argotisme folosite în declarații politice. Pătrunderea argoului în discursul politic poate fi interpretată nu doar ca efect al educației fragile de care dau dovadă unii dintre actorii politici, ci și ca rezultat al *tabloidizării*, proces de diminuare a rigurilor comunicării publice, mai cu seamă în mass-media românească. Argotismele care apar în discursul parlamentar sunt fapte de limbă din stratul argotic comun. Ele sunt cunoscute unui număr însemnat de vorbitori și se întrebuițează adesea și în presă, fapt ce întărește observația potrivit căreia declarațiile politice ale unor parlamentari români mimează discursul publicistic de opinie³⁶. În plan semantic, domeniile noționale mai bine reprezentate sunt:

1) INFRAȚIONALITATEA (FURTUL ȘI CORUPȚIA, în special):

*cașcaval*³⁷ ‘bani’, *ciordeală*³⁸ ‘furt’, *combinație*³⁹ ‘afacere ilicită’, *a lua dreptul*⁴⁰ ‘a primi foloase necuvenite’, *mangleală*⁴¹ ‘furt’, *mititica*⁴² ‘închisoare’, *mînărie*⁴³ ‘escrocherie’, *pîrnaie*⁴⁴ ‘închisoare’, *șmen*⁴⁵ ‘escrocherie’;

2) DISCURSIVITATEA „GOALĂ”:

*abureală*⁴⁶ ‘vorbărie înșelătoare’, *caterincă*⁴⁷ ‘bătaie de joc’, *ciocu’ mic*⁴⁸ ‘tăcere!’, *a pune botul*⁴⁹ ‘a crede ceva neadevărat’, *vrăjeală*⁵⁰ ‘vorbărie înșelătoare’ și 3) TIPURILE UMANE: *agarici*⁵¹ ‘individ lipsit de personalitate’, *botanist*⁵² ‘credul’, *combinator*⁵³ ‘traficant’, *jupân*⁵⁴ ‘șmecher’, *machitor*⁵⁵ ‘bețiv’, *mardeias*⁵⁶ ‘bătăuș’, *șmenar*⁵⁷ ‘escroc’.

Tot în legătură cu sfera relațiilor interumane trebuie puse și cuvinte și locuțiuni argotice precum *a da cu flit/a flitui*⁵⁸ ‘a alunga’, *la plesneală*⁵⁹ ‘din întâmplare’, *pe bune*⁶⁰ ‘într-adevăr’, *pe șest*⁶¹ ‘pe tăcute’, ‘pe ascuns’ ș.a.

În declarațiile politice concepute pentru a fi rostite de la tribuna Parlamentului, elementele de argou îndeplinesc roluri discursive diverse. Cea mai importantă este *funcția de caracterizare*, argoul fiind întrebuițat pentru a caracteriza oameni, acțiuni, stări de fapt, situații. Întrucât orice argou oglindește mentalitatea grupului de vorbitori în sânul căruia este întrebuițat cu naturalețe și spontaneitate, viziunea depreciativă asupra lumii specifică argotizanților corespunde moravurilor, reacțiilor, atitudinilor și comportamentelor acestora.

Cu alte cuvinte, limbajul nu face decât să reflecte condițiile de viață ale comunităților de argotizanți precum și modul în care aceste circumstanțe se răsfrâng în conștiința vorbitorilor (cf. Guiraud, 1956: 46-47). Disprețul, ironia, invectiva, sarcasmul și ura sunt solidare cu sensurile unor argotisme,

iar astfel de note subiective pun în evidență atât geniul lingvistic popular cât și condițiile vitrege de viață ale argotizanților (*idem*).

Prin urmare, unele cuvinte argotice pot fi simțite ca având o mare forță expresivă ceea ce le face apte să-și părăsească matca firească de existență și de uz, din momentul adoptării lor și în alte sfere de discurs: literatură, muzică, publicistică, publicitate etc. Sub presiunea tiparelor discursive ale limbajului gazetăresc, în care argoul este astăzi o prezență constantă, parlamentarii împrumută argotisme și le întrebuințează în propriile creații discursive, dar scapă din vedere că argoul este inadecvat în discursul politic, datorită „distanțelor” ideologice și socio-culturale dintre cele două realități lingvistice.

Consecințele acestei inadecvări, care pe alocuri capătă contur de abuz, sunt evidente. Discursul omului politic devine inept, vehement, exploziv prin formă, însă firav prin conținut și cu relevanță scăzută sau nulă. În cazurile extreme de inadecvare, prezența argoului poate semnala existența unui *discurs patologic*. Actorul politic ignoră orice limită și dă frâu liber unor izbucniri de ostilitate care nu pot fi înțelese nici ca pamflet, nici ca satiră:

De ce sunt ei pentru votul uninominal? Simplu: pentru că așa dispăre pragul și pot intra în Parlament din nou prin efracție cu ajutorul trustului de presă propriu, televiziune, radio, ziar, și al banilor de furat din care se pot distribui din belșug **genocid**⁶², zahăr, ulei, bere, mici și altele de-ale gurii, încât șatra asta chiar crede că poate prosti lumea la infinit”

(Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 19.04.2005)

O a doua funcție importantă actualizată prin prezența argotismelor în cuvântările politice este *funcția de evocare*. Cuvintele au capacitatea de a evoca ceea ce ele simbolizează. Limbaj prin excelență urban, argoul își evocă mediul de origine atunci când este dislocat din aria sa obișnuită de manifestare și se greșează în țesătura altor tipuri de discurs.

Fenomenul, teoretizat de lingvistul elvețian Charles Bally, are evidente virtuți estetice, mai cu seamă în cazul creațiilor literare, însă pe terenul vieții și comunicării politice el determină apariția unor „*texte foarte discutabile estetic, moral și intelectual, de un desăvârșit prost-gust*”⁶³.

Din perspectiva teoriei pertinentei, se observă că declarațiile politice infuzate cu termeni argotici au un grad scăzut și foarte scăzut de relevanță întrucât nu generează efecte cognitive durabile. Dimpotrivă, exemplele analizate sugerează că declarațiile sunt realizări șablonarde, previzibile și ineficiente.

În termeni simbolici, s-ar putea specula că întrebuințarea argoului în discursul politic reflectă „adolescența” limbajului politic românesc cu tot ceea ce decurge de aici: lipsă de maturitate, afectare, agresivitate și apel exagerat la emoție, în defavoarea rațiunii.

NOTE

- ¹ Pot fi amintite, în acest sens, intervențiile unor parlamentari care condamnă violența discursului politic actual, în genere, și a discursului parlamentar, în special: Mario Ovidiu Oprea, PNL, „Puterea limbajului”, Ședința Senatului din 12.02.2007; Mircea-Gheorghe Drăghici, PSD, „Derapajele din limbajul politic contemporan”, Ședința Camerei Deputaților, 6.09.2011.
- ² „ce am fost și ce-am ajuns! De la căpeteniile neamului: Burebista, Gelu, Vlad, Ștefan sau Mihai, la **căpetenia de pirați, matrozul machitor și bordelist Traian - Hâc! - Băsescu**” (Laurențiu Nistor, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 9.11.2010).
- ³ „**acest scopete a fost ministrul CDR-ist al economiei. Ce isprăvi a făcut ? Multe, el lua șpagă sub semnătură proprie (...)** după care, a doua zi, dispunea oprirea furnizării energiei electrice către Basarabia, pentru că, **vezi-Doamne, frații noștri aveau o datorie (...). Dar datoria noastră către cei de dincolo de Prut, cât valorează, animalule?**”, Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 11.10.2005.
- ⁴ „**‘Absolvenți’ ai înaltei școli a trădării liberale, șobolanii moralști porecliți** Norica Nicolai, Relu Fenechiiu, Dan Radu Rușanu, Ludovic Orban, Nini Săpunaru, Radu Stroe și alții i-au întors spatele lui Călin pentru, deh, floarea de Crin cu miros de trandafir(i).”, Alexandru Mocanu, PD-L, Ședința Senatului, 23.03.2009.
- ⁵ „**Cu borfașii ăștia vrea matrozul dezaxat să convingă țara că în doi ani și jumătate de mandat n-a putut lupta cu mafioții și cu corupții, din cauza mea, fiindcă nu l-am lăsat noi sau PRM-ul? Hai sictir!**”, Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 8.05.2007.
- ⁶ „**Drapelul României devine portocaliu cu mult negru, ziua națională a României este ziua de naștere a lui Traian Bănescu, imnul național al României este „Pușca și cureaua lătă”, iar limba oficială este nem tudom limba română, mânca-ți-aș!**”, Vasile Popeangă, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 7.06.2011.
- ⁷ „**Alo! Drați colegi, propun să punem mână de la mână și să-i dăm niște ciocane lui Avramescu. Dar dacă nu ne lasă Roberta? Să-i dăm și ei...?!? (...)** În concluzie, **să-i luăm la ciocane!**”, Adrian Solomon, Ședința Camerei Deputaților din 13.10.2009.
- ⁸ Vezi infra, capitolul „Mahalaua parlamentară”.
- ⁹ „**Urechilă-Meleșcanu** (subl. n.) **le-a încercat pe toate, fiind succesiv, comunist-fesenist-aperist, iar acum liberal.**”, Petre Posea, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 25.11.2003.
- ¹⁰ „**ziua de 1 aprilie să fie declarată Zi de Sărbătoare Portocalie, iar premierul Emil Boc să fie desemnat Păcăliciul Națiunii!** (subl. n.)”, Andrei Dominic Gere, PNL, Ședința Camerei Deputaților din 5.04.2011.
- ¹¹ „**Dacă noua clasă la care lucrează de zor Președintele cu ciracii lui și cu intelectualii corupți și nevertebrați de teapa lui Pramatievici, Liicheanu ori Cretilin Avramescu** (subl. n.) **și odioasa lui soție, ne-am procopsit**”, Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților din 26.06.2007.
- ¹² „**Am intitulat declarația politică de astăzi „Agronomul” și ea se dorește a fi simultan și o modalitate de protest față de una din multiplele afirmații ale domnului Emil Boc, președintele aerofil al Partidului Democrat. Asemenea unui avocat stagiatar, care își consolidează devenirea profesională prin delegarea lui ca apărător „din oficiu”, cuvântologul**

- din Dealul Feleacului sare ca ars ori de câte ori trebuie să ia apărarea președintelui adevărat al partidului”, Dumitru Bentu, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 27.02.2007.
- ¹³ „Mecanismele perfecte ale **furtocrației portocalii**”, Ion Țundrea, PC, Ședința Camerei Deputaților, 24 iunie 2008.
- ¹⁴ „Încerc să-l scuz, totuși, pe domnul Boc și să cred că n-a vrut să spună că devine agronom, ci **agrognom** (subl. n.)”, Dumitru Bentu, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 27.02.2007.
- ¹⁵ „Eșalonul secund al PDL-ului a realizat deja că vor pierde războiul dus împotriva poporului român. Acest lucru este dovedit de fraza următoare, sper eu profetică, adresată de către un primar PDL lui Vasile Blaga: „**Să ai sânge în instalație, nu ca piticu’, că ne ia dracu’**”, Dumitru Chiriță, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 10.05.2011.
- ¹⁶ „Genurile retoricii sunt în număr de trei, atâtea câte sunt, de altfel, și clasele de auditori ai discursurilor. Căci discursul este format din trei elemente, și anume: cel care vorbește, subiectul despre care el vorbește și cel căruia el îi vorbește, iar scopul se referă la acesta din urmă, vreau să spun auditorul.” (Aristotel 2004: 101). Axa emițător (cel care vorbește) – mesaj (subiectul) – receptor (cel căruia i se vorbește) este invocată pentru a lămuri două aspecte pragmatic fundamentale, anume intenționalitatea și efectele discursive. În viziunea lui Aristotel, discursul public este un act deliberat, un act orientat către celălalt, un act în și prin care se concretizează capacitatea de a convinge. J. L. Austin (2005: 100 ș.u.) descrie în termeni asemănători efectul perlocuționar: „A spune ceva va aduce deseori, ba chiar în mod obișnuit, după sine producerea anumitor efecte asupra sentimentelor, gândurilor sau acțiunilor auditorului sau a vorbitorului sau a altor persoane”.
- ¹⁷ Prin raportare critică la clasificarea lui J.L. Austin (2005: 137-150), J.R. Searle (1979: 1-29) propune o taxonomie mai precisă a actelor ilocuționale: *asertive, directive, comisive, expresive și declarative*.
- ¹⁸ Cel mai important tip de efect cognitiv este *implicația contextuală*, adică o concluzie rezultată din interpretarea legăturilor dintre datele de realitate sau de limbaj aflate la dispoziția receptorului și contextul (cadru, situația) în care acestea apar (Black, 2006: 81).
- ¹⁹ Iată exemple de elemente fatice, prin care se stabilește și se încheie contactul între protagoniștii comunicării: „Domnul Nicolae Văcăroiu: **Invit la cuvânt, din partea Grupului parlamentar al Partidului Social-Democrat, pe domnul senator Mihail Popescu și urmează domnul senator Gheorghe Funar** // Domnul Mihail Popescu: **Domnule președinte, Doamnelor și domnilor senatori (...)**” (Ședința Senatului din 14 martie 2005); „Domnul Alexandru Pereș: **Dau cuvântul domnului senator Dorel Borza, pentru a prezenta declarația politică, se pregătește domnul senator Titus Corlățean, Grupul parlamentar al Alianței politice PSD+PC.** // Domnul Dorel Constantin Vasile Borza: **Vă mulțumesc, domnule președinte**” (Ședința Senatului din 29 iunie 2009) etc.
- ²⁰ Un exemplu de discurs politic prin care se suspendă relația limbă - realitate este limba de lemn. Prin raportare la afirmațiile lui Fr. Thom, Zafiu (2007: 31) notează că „limba de lemn apare ca discurs politic fără funcție referențială, bazat pe izolarea de real; un limbaj autosuficient, deturnat de la funcția informativă, dezvoltându-și în schimb funcția metalingvistică (de focalizare asupra codului) și producând un discurs în care problema adevărului nici nu se mai pune”.

- ²¹ O constantă a discursului parlamentar actual este aceea că membrii partidelor din Opoziție își acuză colegii din partidele aflate la Putere de MINCIUNĂ, CORUPȚIE, FALSITATE și PROMISIUNI DEȘARTE, domenii noționale cu reflectare foarte bogată, așa cum rezultă din secvențele puse între paranteze pătrate și marcate cu indici tematici pentru a observa care sunt elementele constitutive ale reprezentării discursive: „*Dincolo de [perdelele de fum lansate permanent și sistematic de partidul de guvernământ]_{MINCIUNĂ}, menite să cosmetizeze o realitate dramatică și dureroasă și să prezinte o [imagine externă falsă a unui partid]_{FALSITATE} și a unei guvernări receptate doar ca și [campioni ai corupției pe glob]_{CORUPȚIE}, PSD-ul, [partidul baronilor centrali și locali]_{CORUPȚIE}, vine cu multă nerușinare să lanseze [un nou val de promisiuni electorale pentru apropiatele alegeri]_{PROMISIUNI DEȘARTE}”.*
- (Valentin Adrian Iliescu, PD, Ședința Camerei Deputaților din 28.09.2004); „*Încă nu sunteți convingși că [cei din Coaliția de guvernare PNL-PD-UDMR-PC nu-și țin promisiunile]_{PROMISIUNI DEȘARTE}. [Au debitat în campania electorală și au scris în Programul de guvernare numai minciuni și încă continuă să o facă]_{MINCIUNI}. (...) [Baroniada Coaliției PNL-PD]_{CORUPȚIE} continuă cu demiterea directorilor de școli, cu presiuni și anchete la nivelul școlilor pentru a înlocui toate persoanele din funcție cu activiști de partid PNL-PD.”*
- (Mihai Dumitriu, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 8.11.2005); „*[Măștile]_{FALSITATE} au fost date jos și în fața noastră se prezintă astăzi un Guvern format din PD și PSD. Așa-ziii rivali politici s-au împăcat. [Acuzațiile reciproce despre corupție, despre abuzuri]_{CORUPȚIE}, [discursurile goale despre stânga și despre dreapta]_{FALSITATE}, [jurămintele făcute în fața electoratului că nu vor colabora niciodată unii cu alții]_{PROMISIUNI DEȘARTE}, toate acestea au fost uitate.”*
- (Călin Popescu-Tăriceanu, PNL, Ședința Comună a Camerei Deputaților și Senatului din 22.12.2008).
- ²² „*Cum altfel pot să calific recenta declarație făcută la Paris, de președintele României, precum că, vezi Doamne, în România nu mai există corupție la vârf?! Or, domnul președinte habar nu are ce se întâmplă în această țară, or vrea să joace rol de fată mare!*”
- (Nicolae Popa, PDSR (Independent), Ședința Camerei Deputaților din 5.10.1999); „*Anul trecut, Guvernul României le promitea greviștilor din sistemul de învățământ și studenților o schimbare radicală în bine a condițiilor în care aceștia își desfășoară activitatea.*”
- (Mihai Cristian Apostolache, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 28.02.2006); „*Un antevorbitor făcea referire la deficiențele sistemului de salarizare al bugetarilor. În același sens, mă voi referi la „Învățământul, eterna cenușăreasă”*”
- (Mircea Costache, PRM, Ședința Camerei Deputaților din 2.05.2006) etc.
- ²³ „*Nae este deputat. Curățel și frumușel. Șmecher și plin de bani. Și plin de tupeu. Și de fițe. Unde este un ban de împărțit, hop și el. Că așa se păstrează mandatul, cu bani mulți. (...) Pe la Parlament vine “mai răruț, că-i mai drăguț”. Și atunci doar ca să mai facă o combinație politică, o afacere, un șmen. Sau să-și ia salariul de barosan. (...) nu greșim dacă îi spunem Nae polivalentu’ sau Nae deputatu’, Nae antreprenoru’, Nae distribuitoru’, Nae combinatoru’, Nae vidanjoru’ și, nu în ultimul rând, Nae agentu’ imobiliar.*”
- (Valentin Adrian Iliescu, PD, Ședința Camerei Deputaților din 11.11.2007). Portretizarea „pamfletară” a parlamentarului corupt ilustrează dorința emițătorului de a fi original, de a impune un stil individual, însă aglomerația de mărci ale ironiei (diminutivarea peiorativă, argotisme, repetiția enu-

- merativă) alterează pertința comunicării. În discursul parlamentar, imitarea modelelor literare și publicistice nu este decât rareori o strategie eficientă de generare a unor prefaceri durabile în orizontul de așteptare al receptorului.
- ²⁴ „Totul a decurs fără cusur, iar după vot **băieții** cu papioane jubilau, broscii cântau iar fânțarii de baltă roiau în jurul domnului Patriciu, deranjați doar de supramotivatul Tăriceanu. A doua zi, la propunerea înțeleptului Chiuariu, prin ordonanță de urgență, miniștrii penali au desființat comisia unde se duceau miniștrii înainte de **“mititica”**. (Cornel Știrbeț, PD-L, Ședința Camerei Deputaților din 16.10.2007).
- ²⁵ „actuala moțiune este culmea demagogiei și nepriceperii. Într-un limbaj trivial, jignind pe toată lumea - de la aleși locali la manageri de societăți - într-o devălmășie de nedescris deseori, citind textul, m-am întrebat dacă nu cumva este o ciornă pentru un extemporal la școala românească despre limbajul impropriu dialogului parlamentar sau poate schița unei viitoare melodii a BUG Mafia. Le recomand următoarele cuvinte omise: **mangleală, abureală, țepă, mișto** și așa mai departe. Astfel, textul devine excepțional, prin caracterul său suburban în cadrul luptei politice.” (Valeriu Ștefan Zgonea, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 19.03.2002).
- ²⁶ „în timp ce [Guvernul Boc muncește]_{MODEL POZITIV COLECTIV}, [liderii social-democrați se preocupă doar de campania electorală]_{MODEL NEGATIV COLECTIV (...)}. Aceștia din urmă și-au găsit și [un purtător de cuvânt pe măsură: Radu Mazăre]_{MODEL NEGATIV INDIVIDUAL}. Iată comentariul elevat al acestuia în legătură cu Programul “Prima casă”: [«A venit Boc cu **vrăjeala** asta. Păi cum să îl las eu pe Pogea, când am jumătate de guvern, să facă **bagabonțeala** asta? Aștia cum ajung miniștri de finanțe, cum sunt deștepți»]_{STIL DIRECT}.” (Dorel Constantin Vasile Borza, PD-L, Ședința Senatului din 29.06.2009).
- ²⁷ „Tot ce vedem în aceste zile la televizor, parcă vrea să ne convingă că suntem o țară de - am să vă rog să-mi scuzați limbajul neacademic - de **“botaniști”**, adică cei care în limbaj de cartier **“pun botul”**, care cred tot ce li se spune, care cred tot ce li se arată, fără să judece cu propria lor minte.” (Constanța Ionica Popescu, PC, Ședința Camerei Deputaților din 16.10.2007).
- ²⁸ Termenul *artificiu* este întrebuințat cu o valorare asemănătoare celei date de Iordan (1975: 12): „stilul este, într-o largă măsură, un produs **voit, căutat, artificial** (subl.n.)”.
- ²⁹ „Ajungând membri ai Uniunii, cu palate țigănești, cu vilele din furat, cu o țară devastată de corupție, cu alegeri furate, cu televiziuni mafioate, cu instituții maneliste, suspiciunea că edificiul european s-a degradat, iar aderarea noastră e doar perdeaua de fum care ascunde marele jaf național post-decembrist nu va mai fi o simplă prezumție, ci atestarea unui crud **adevăr**”. (Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților din 20.06.2006).
- ³⁰ „Vor triumfa deplin sfararii, buticarii, borduriștii, asfaltatorii, traficanții de energie și toți șmecherii, gunoierii pe bani publici, aviarii și toți **șmenarii**, cocotele și marionetele din societatea servilă.” (Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților din 26.06.2007).
- ³¹ „Așteptăm lista celor 3000 de multimiliardari în lei, a celor 300 de mii de mari proprietari de palate vile, hoteluri, limuzine, pontoane, iahturi etc. și a celor 3 milioane de spăgari, de magistrați, polițiști, cămătari, proxeneți, traficanți de alcool, funcționari guvernamentali, patroni de cazinouri, și în general, de infractori care acumulează averi mobiliare și imobiliare colosale care repatriază valuta, sau o țin în locuri tănuite și nu plătesc un leu la Statul Român, nici măcar curentul electric.” (Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților din 18.11.2003).

- ³² „Demagogia, populismul ieftin, falsul și minciuna fac din aceste personaje dornice de putere niște **“păcălici”** fără vlagă, niște Pinocchio în politica românească, victime sigure ale cutremurelor ce-i așteaptă.” (Petre Posea, PSD, Ședința Camerei Deputaților din 25.11.2003).
- ³³ „[Adresez un îndemn colegial adevăraților liberali botoșăneni]BINELE: [feriți-vă de jigodii, căci acestea nu au discernământ, necunoscând limita bunului simț și a omeniei!] RĂUL.” (Liviu Câmpanu, PNL, Ședința Camerei Deputaților din 7.11.2006).
- ³⁴ „Aproape că mi se face din nou frică să mai trăiesc [în România hidoșită de boci, cocoși, videni, sulfine, manțoci și toată fauna oligarhilor veritabili] RĂUL îmbogățiți din banii [noștri] BINELE, care fabrică în uzina DNA dosare [celor care nu au ciocu mic]BINELE, la fel ca în vremurile cele mai negre ale dejismului” (Ioan Țundrea, PC; Ședința Camerei Deputaților din 25.09.2007).
- ³⁵ „Să fie clar, parteneriatul strategic cu America a fost moștenit și nu inaugurat de domnul președinte Băsescu cu ocazia recentei sale vizite acolo, indiferent ce pretind și susțin generalul Pacea și alți **agarici** și aplaudaci.” (Mihail Popescu, PSD, Ședința Senatului din 14.03.2005).
- ³⁶ Rodica Zafiu, „Declarații”, *România literară*, anul XXXIX, nr. 50, 2006.
- ³⁷ „Problema este că domnul Borbely e cam uituc. A uitat că de vreo 20 de ani stă prin Parlament, că a fost alți câțiva ani prin diverse ministere, că a împărțit și a tăiat **cașcavalul**” (Mihai Doru Opreșcan, PDL, Ședința Camerei Deputaților, 5.05.2009).
- ³⁸ Ședința Senatului, 2.06.2005.
- ³⁹ „România 2007 continuă neabătut drumul deschis în 1989 spre locul I în Europa la corupție, spre locuri fruntașe la acumulare de averi prin **combinații**, sforării și practici antisociale” (Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 9.10.2007).
- ⁴⁰ „Adrian Năstase, profesor de drept, care drept l-a ajutat să-și ia **„dreptul”** de peste tot” (Costache Mircea, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 2.05.2006).
- ⁴¹ „Ca să repun adevărul în drepturile lui istorice, eu l-am citat pe primarul „care este” de la sectorul 5, pentru a ilustra și pentru înțelegerea colegilor mei, atunci când am prezentat opinia mea. Într-adevăr, respectuos, este o **mangleală**” (Sorin Mircea Opreșcu, PSD, Ședința Senatului, 2.06.2005).
- ⁴² „prin ordonanță de urgență, miniștrii penali au desființat comisia unde se duceau miniștrii înainte de **„mititica”**” (Cornel Știrbeț, Independent, Ședința Camerei Deputaților, 16.10.2007).
- ⁴³ „aici este vorba de o **mânărie**, toată această privatizare, s-a uitat să se spună că a luat un investitor străin la S.C. Agropower”, Mihail Lupoi, PRM, Ședința Senatului, 8.09.2003.
- ⁴⁴ „Vă mai amintiți cât a stat la **pârnaie** Ioan Stoica, CARITAS, sau Marcel Ivan, cel condamnat în procesul Credit-Banc?” (Grigore Emil Rădulescu, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 4.06.2002).
- ⁴⁵ „S-a vorbit aici despre nepricepuți și **șmenuri** și-mi pare tare rău că asemenea vorbe își fac locul sub cupola Parlamentului” (Ecaterina Andronescu, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 23.06.2009).
- ⁴⁶ „Prăbușirea economiei reale (...) a determinat Guvernul să pună pe piață, „așa pentru **abureala** opiniei publice”, cum îi place să se exprime unui anume important responsabil guvernamental, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 24/1998 privind regimul zonelor defavorizate” (Gheorghe Ana, PDSR, Ședința Camerei Deputaților, 20.04.1999).

- ⁴⁷ „**Caterincă** și mult fum sau povestea din spatele telenovelei” (Emil Radu Moldovan, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 7.03.2006).
- ⁴⁸ V. supra, nota 19. (Ioan Țundrea, PC; Ședința Camerei Deputaților din 25.09.2007).
- ⁴⁹ „Vreau să fie clar: **nu pun botul** la declarațiile făcute presei de protagoniștii filmului; **nu pun botul** nici să-i cred vinovați și nici nevinovați pe cei doi, dar **nu pun botul** nici să cred că difuzarea casetei a avut la bază un demers strict jurnalistic” (Constanța Ionica Popescu, PC, Ședința Camerei Deputaților din 16.10.2007).
- ⁵⁰ „**Vrăjeala** “boc”-ănită a... unicameralului” (Emilian Valentin Frâncu, PNL, Ședința Camerei Deputaților din 23.09.2008).
- ⁵¹ V. supra nota 20. (Mihail Popescu, PSD, Ședința Senatului, 14.03.2005).
- ⁵² V. supra, nota 12. (Constanța Ionica Popescu, PC, Ședința Camerei Deputaților din 16.10.2007).
- ⁵³ V. supra, nota 8. (Valentin Adrian Iliescu, PD, Ședința Camerei Deputaților din 11.11.2007).
- ⁵⁴ „Baronii roșii au devenit **jupâni** portocalii” (Horea Dorin Uioreanu, PNL, Ședința Camerei Deputaților din 24.06.2008).
- ⁵⁵ „Atunci, vă întreb încă o dată: cum pot eu fi “k.g.b.-istă”, “comunistă”, “**machitoare** bolșevică”?” (Leonida Lari-Iorga, Independentă, Ședința Camerei Deputaților, 7.03.2006).
- ⁵⁶ „Adrian Năstase îi supără grozav pe “băieții-de-băieți” ai politiciii românești, pe **mar-deiașii** cuvintelor șuierate cu zgomote de “birds- park”, pe aceia care sărută continuu poporul pe creștet, rugându-se ca Sf. Vineri să le mai păsuiască o clipă apropierea funiei de laț.” (Cristian Sandache, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 19.09.2002).
- ⁵⁷ „Bișnițarii sunt băieți simpatici, accesați la nevoie de mulți dintre concetățenii noștri. Șmecherii, **șmenarii**, interlopții sfârșesc prin a fi respectați” (Ioan Chelaru, PSD, Ședința Senatului, 2.03.2009).
- ⁵⁸ „Guvernul României, care trebuie să susțină eforturile de integrare ale României în 2007, **dă cu flit** - scuzați cuvântul, dar este la modă printre guvernanți...” (Anghel Stanciu, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 20.06.2006).
- ⁵⁹ „Muncitorii sunt convinși că, dacă autoritățile vor insista ca plățile să se facă într-un singur an, activele întreprinderii vor fi vândute “**la plesneală**”. Este chiar termenul pe care l-au folosit salariații în discuțiile cu prefectul de Iași” (Vasile Mocanu, PSD, Ședința Camerei Deputaților, 30.09.2008).
- ⁶⁰ „Domnul ministru Crin Antonescu a luptat cu mine pentru eradicarea blaturilor din fotbalul românesc. **Pe bune!** Iar acum vrea să facă blaturi în Parlament.” (Dumitru Dragomir, PRM, Ședința Camerei Deputaților, 7.03.2006).
- ⁶¹ „se poate demonstra cu ușurință că cineva realizează un genocid **pe șest**, voalat” (Emil Teodor Popescu, Ședința Camerei Deputaților, 3.07.1997).
- ⁶² Sensul acestui termen argotic este ‘băătură alcoolică de proastă calitate’. Pentru detalii, v. Zafiu (2010: 238).
- ⁶³ Rodica Zafiu, „Declarații”, *România literară*, anul XXXIX, nr. 50, 2006.

BIBLIOGRAFIE

ARISTOTEL (2004). *Retorica*, traducere, studiu introductiv și index de M.-C. Andrieș, note și comentarii de Ș.S. Maftai. București: Iri.

- AUSTIN, J.L. (2005). *Cum să faci lucruri cu vorbe*, traducere de S. Corneanu. Pitești: Paralela 45.
- BALLY, C. (1951). *Traité de stylistique française*, 3e édition, volume I. Genève: Librairie Georg & Co, S.A., Paris: Librairie C. Klincksieck.
- BLACK, E. (2006). *Pragmatic Stylistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- CHILTON, P. (2004). *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*. London, New York: Routledge.
- FOUCAULT, M. (2005). *Cuvintele și lucrurile*, traducere de B. Ghiu și M. Vasilescu. București: Rao.
- GUIRAUD, P. (1956). *L'argot*. Paris: Presses Universitaires de France.
- IRIMIA, D. (1999). *Introducere în stilistică*. Iași: Polirom.
- JAKOBSON, R. (1998). „Funcțiile limbii”. In: I. COTEANU (ed.), *Crestomație de lingvistică generală*, București, Editura Fundației „România de mâine”.
- PARTRIDGE, E. (1954). *Slang To-Day and Yesterday*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- ROVENȚA-FRUMUȘANI, D. (2005). *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*. București: Tritonic.
- SĂLĂVĂSTRU, C. (2009). *Discursul puterii*. București: Tritonic.
- SEARLE, J.R. (1981) [1979]. *Expression and Meaning. Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge, London, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press.
- SPERBER, D. & W. DEIRDRE (2004). „Relevance Theory”. In: L.R. HORN & G. WARD (eds.), *The Handbook of Pragmatics*, Blackwell Publishing, 607-632.
- VAN DIJK, T. (2002). „Political discourse and political cognition”. In: P.A. CHILTON & C. SCHÄFFNER (eds.), *Politics as Text and Talk*, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- VIANU, T. (1968). *Studii de stilistică*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- WILSON, J. (2001). „Political discourse”. In: D. SCHIFFRIN, D. TANNEN & H.E. HAMILTON (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*, Oxford, UK, Malden, Massachusetts, USA: Blackwell Publishers, 398-415.
- ZAFIU, R. (2001). *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- (2007). *Limbaj și politică*. București: Editura Universității din București.

